

Els museus i les col·leccions a Catalunya

Núria Mutilva – Gabinet Tècnic

1. Els museus i les col·leccions a Catalunya

- **Un total de 500 museus i col·leccions al llarg del territori català**

L'any 2013 es comptabilitzen a Catalunya un total de 112 museus registrats i 388 col·leccions obertes al públic. Amb relació als museus registrats, es dona una centralització de l'oferta en la capital (42 % de l'oferta museística) i una presència notable a les comarques de Girona (21,4 %). La distribució territorial de les col·leccions obertes al públic és similar a la dels museus registrats; tot i que si bé l'oferta continua concentrant-se en l'àrea metropolitana (28,6 %) i les comarques de Girona (16,2 %), les diferències territorials no són tan acusades com en el cas dels museus.

Mapa 1. Distribució territorial dels museus i les col·leccions a Catalunya. 2013

Taula 1. Museus registrats i col·leccions a Catalunya. 2013
Per àmbits territorials

	Museus	Col·leccions
Alt Pirineu i Aran	5	31
Metropolità	47	111
Catalunya central	9	47
Comarques de Girona	24	63
Ponent	5	38
Camp de Tarragona	9	40
Penedès	11	22
Terres de l'Ebre	2	36
Total	112	388

- Els museus i les col·leccions reben més de 21 milions de visitants anuals**

L'evolució del nombre de visitants tant als museus com a les col·leccions mostra una tendència estable, si bé amb un lleuger descens des de l'any 2009. El nombre de visitants es manté al voltant dels 10,5 milions per als museus, amb excepció de l'any 2011, i dels 11,5 per al cas de les col·leccions. L'any 2011 representa un punt d'inflexió en el sentit que va registrar un increment considerable respecte de l'any 2009, amb una caiguda de visitants posterior entre el 2012 i el 2013. Pel que fa a les col·leccions, les dades mostren una tendència més suavitzada en el temps, si bé la davallada en el nombre de visitants és lleugerament més acusada.

Taula 2. Visitants als museus registrats i col·leccions de Catalunya. 2009-2013
Milions de visitants

	2009	2010	2011	2012	2013	Variació 2009-2013 (%)
Museus	10,4	10,8	11,5	10,8	10,3	-0,49 %
Col·leccions	11,4	11,3	11,8	11,7	11,2	-1,53 %
Total	21,8	22,1	23,3	22,5	21,5	-1,04 %

- El 60 % dels visitants es concentren en 10 museus i col·leccions**

Pel que fa al nombre de visitants, trobem paritat entre museus i col·leccions en el rànquing dels equipaments més visitats. L'espai amb més visitants és la col·lecció de la Basílica i Museu de la Sagrada Família que aplega més de 3 milions de visitants, a molta distància del museu més visitat de Catalunya, el Teatre – Museu Dalí que assoleix una xifra de més d'1,5 milions de visitants. Els 10 museus i col·leccions més visitats acullen prop del 60 % del total dels visitants, mentre que els 4 equipaments que superen el milió de visitants anuals concentren prop del 35 % de visitants. D'aquests 10 centres amb més visitants només un se situa fora de l'àmbit metropolità, el Teatre - Museu Dalí de Figueres (comarques de Girona).

Taula 3. Rànquing per visitants dels museus registrats i col·leccions obertes al públic a Catalunya. 2013

Equipament	Visitants	Tipus
Basílica i Museu de la Sagrada Família	3.176.970	Col·lecció
Teatre-Museu Dalí	1.580.517	Museu
Museu del Futbol Club Barcelona	1.506.022	Museu
Cosmo Caixa Barcelona	1.246.005	Col·lecció
Caixa Fòrum Barcelona	979.258	Col·lecció
La Pedrera	973.262	Col·lecció
Museu Picasso	915.225	Museu
Fundació Joan Miró	910.744	Museu
Casa Batlló	796.301	Col·lecció
Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona	776.249	Museu

- Més de 5.000 activitats organitzades pels museus i col·leccions**

A banda de l'exposició dels objectes dels fons, els museus i col·leccions fan diferents activitats culturals i educatives destinades a la difusió, la promoció i el coneixement del seu fons i dels serveis de préstec. Per a l'any 2013, l'activitat dels museus ha estat més elevada quant a nombre d'activitats i sessions, així com de persones usuàries.

Taula 4. Activitats als museus i col·leccions. 2013

	Museus	Col·leccions
Nombre d'activitats	3.787	1.320
Nombre de sessions	22.112	20.391
Milions d'usuaris	2,2	1,6
% sobre total visitants	21,2	14,2

Amb relació al nombre i tipus d'activitats que s'ofereixen als equipaments catalans, en primer lloc, s'observa que els museus de Catalunya programen una oferta variada d'activitats, mentre que, per a l'any 2013, les col·leccions han ofert un nombre considerablement menor d'activitats.

Pel que fa a les activitats quantificables per l'oferta puntual, trobem que els tallers són les activitats que en major nombre s'han ofert i són, alhora, les que tenen un major nombre de sessions. En menor mesura, s'ofereixen activitats de conferències i cursos (833) i de rutes i itineraris (497) que tenen un nombre considerable de sessions (3.385). No obstant això, pel que fa al nombre d'usuaris que utilitzen aquestes activitats i serveis del museu, s'observa que les activitats amb més èxit són les visites guiades, seguides dels participants de les activitats de tallers. Pel que fa a les col·leccions, els tallers són també l'activitat amb més oferta i amb major nombre de sessions i, a diferència dels museus, hi participen més usuaris que a les visites guiades

Taula 5. Activitats dels museus registrats i les col·leccions de Catalunya. 2013

Per tipus

	Nombre d'activitats		Sessions		Usuaris	
	Museus	Col·leccions	Museus	Col·leccions	Museus	Col·leccions
Visites guiades					481.298	327.835
Tallers	1.143	680	12.147	12.824	359.151	452.399
Projeccions audiovisuals	147	33	612	173	29.536	51.717
Conferències/ cursos	833	378	1.500	759	57.929	38.499
Rutes/itineraris	497	196	3.385	747	151.887	37.902
Biblioteca/arxiu	----	---	----	---	52.275	2.107
Altres serveis/ activitats	1.167	633	3.434	7.609	1.061.817	674.657
Total	3.787	1.920	21.078	22.112	2.193.893	1.585.116

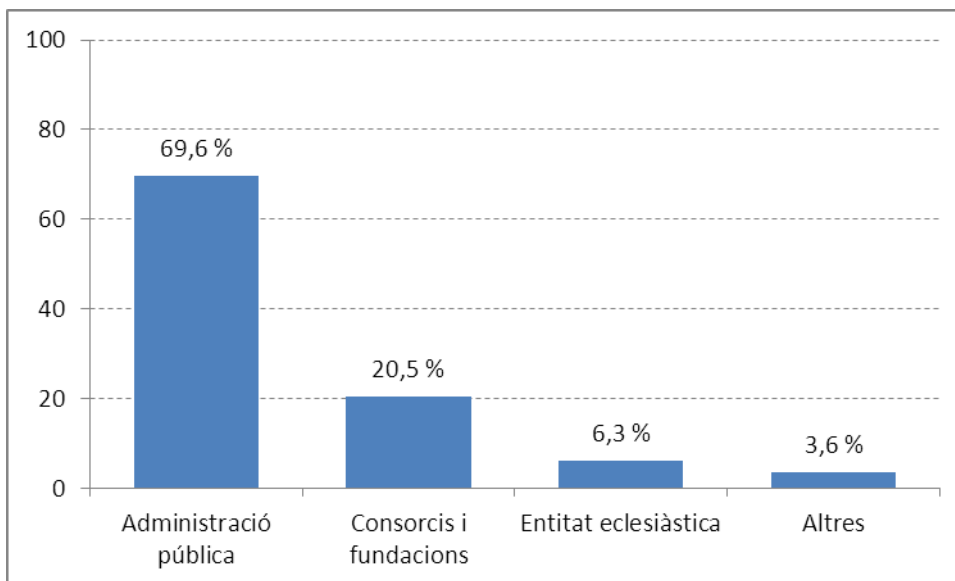
2. Els museus a Catalunya

En aquest apartat presentem únicament dades disponibles dels museus registrats a Catalunya. La distinció entre col·lecció i museu no respon a l'interès dels objectes exposats sinó que es defineix a partir de les característiques estructurals, d'infraestructura i de funcionament que estableix la Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus. Aquells equipaments que no reuneixen els requisits tècnics tenen la consideració de col·leccions obertes al públic.

• Predomini de la gestió des de l'Administració pública

Dels 112 museus registrats a Catalunya el 69,6 % són de titularitat pública, ja sigui dels ens locals, de la Generalitat de Catalunya o de l'Estat, el 20,5 % es gestionen des de consorcis i fundacions i un 6,3 corresponen a la institució eclesiàstica. Dels museus de titularitat pública, el 17,8 % són titularitat de l'Administració local i el 21,8 % es gestionen des d'una entitat pública autònoma.

Gràfic 1. % museus registrats a Catalunya segons l'entitat titular. 2013

- **Una superfície mitjana al voltant de 3.500 m²**

La superfície mitjana total dels museus de Catalunya és de 3.556 m², mentre que la mitjana de superfície dedicada a l'exposició permanent és de 1.324 m². La majoria de museus (62 %) té menys de 2.500 m² d'extensió, mentre que només 7 museus superen els 10.000 m² de superfície total.

Taula 6. Superfície total dels museus registrats a Catalunya. 2013

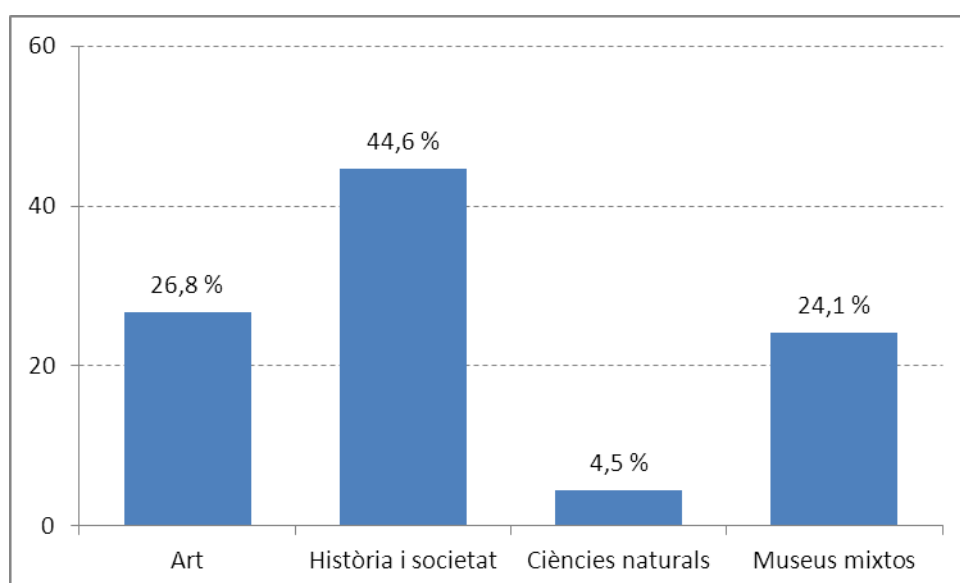
	Nombre	Percentatge	Superfície mitjana (m ²)
Museus de 1.000 a 2.500 m ²	69	62 %	1.333
Museus de 2.500 a 10.000 m ²	36	39 %	4.483
Museus de més de 10.000 m ²	7	6 %	20.698

Dels 10 museus amb major superfície dedicada a exposició permanent, 4 es troben entre els 10 museus amb més visitants l'any 2013. Són el Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (5è en nombre de visitants), el Museu Nacional d'Art de Catalunya (6è en nombre de visitants), el Museu Marítim de Barcelona (7è en nombre de visitants) i el Museu d'Arqueologia de Catalunya (9è en nombre de visitants). Només el Museu Nacional d'Art de Catalunya (13.000 m²) i el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya a Terrassa (10.005 m²) tenen una exposició permanent de més de 10.000 m².

- **Quasi la meitat dels museus es dediquen a història i societat**

Gairebé la meitat dels museus es destinen a l'àmbit temàtic d'història i societat (45 %), una quarta part (27 %) estan especialitzats en art, mentre que només 5 museus presenten una col·lecció especialitzada en ciències naturals. Dins dels museus mixtos, tenen una certa importància aquells que combinen art, història i societat, que representen un 66,7 % dels museus mixtos.

Gràfic 2. % museus registrats a Catalunya segons l'orientació disciplinària. 2013

- Concentració dels visitants en l'àmbit metropolità i les comarques de Girona**

Els territoris amb major oferta museística són els que reben un major nombre de visitants, de manera que els àmbits territorials metropolità i de les comarques de Girona, que concentren una majoria dels museus, reben el 92,8 % dels visitants de tot Catalunya. Això no obstant, des d'una perspectiva temporal trobem que l'àrea de Barcelona ha perdut visitants des de l'any 2011, mentre que els museus de les comarques de Girona han mantingut un creixement estable des de l'any 2009.

Taula 7. Visitants als museus registrats a Catalunya. 2009-2013
Per àmbits territorials. Milers de visitants

	2009	2010	2011	2012	2013
Alt Pirineu i Aran	57,3	64,3	62,3	75,2	74,5
Metropolità	7.340,6	7.696,7	8.195,7	7.468,5	6.817,5
Catalunya Central	305,8	283,7	305,6	325,3	315,9
Comarques de Girona	2.268,2	2.327	2.528,1	2.566,2	2.755,9
Ponent	60,5	63,1	61,0	45,8	58,3
Camp de Tarragona	345,2	345,3	292,2	276,7	330,3
Terres de l'Ebre	36,2	16,7	6,2	9,7	8,8
Total	10.412,8	10.797	11.451	10.767	10.361,7

- El 80 % dels visitants són entrades individuals**

Amb relació al tipus de visitants que acudeix als museus s'observa una preeminència d'entrades individuals, que es manté estable en el temps amb un lleuger increment. Els grups d'estudiants han anat assumint un nombre creixent com a visitants dels museus registrats, amb un pes actual al voltant del 10 %. L'any 2013, 1,1 milions d'alumnes catalans han visitat els museus sobre un total d'1,5 milions alumnes inscrits al sistema educatiu català, de manera que els museus se situen com un recurs educatiu fonamental dins del sistema escolar català.

Taula 8. Visitants als museus registrats de Catalunya. 2009-2013
Per tipus de visitant. En milers

	2009	2010	2011	2012	2013	Variació 2009-2013 (%)
Individuals	8.024	7.771	9.135	8.273	8.185	1,9
Grups d'estudiants	849	508	880	1.042	1.011	1,6
Altres grups	1.539	1.656	1.435	1.451	1.165	-3,5

• Preferència per les exposicions permanents

Per a l'any 2013 es constata que la majoria de visitants continuen centrant-se en la visita a l'exposició permanent, tot i que molt de prop els segueixen els visitants que opten per la visita conjunta a l'exposició permanent i la temporal.

Taula 9. Visitants als museus registrats de Catalunya. 2013	
Per tipus d'exposició. En milers	
Exposició permanent	4.348
Exposició temporal	1.992
Visites conjuntes	4.020

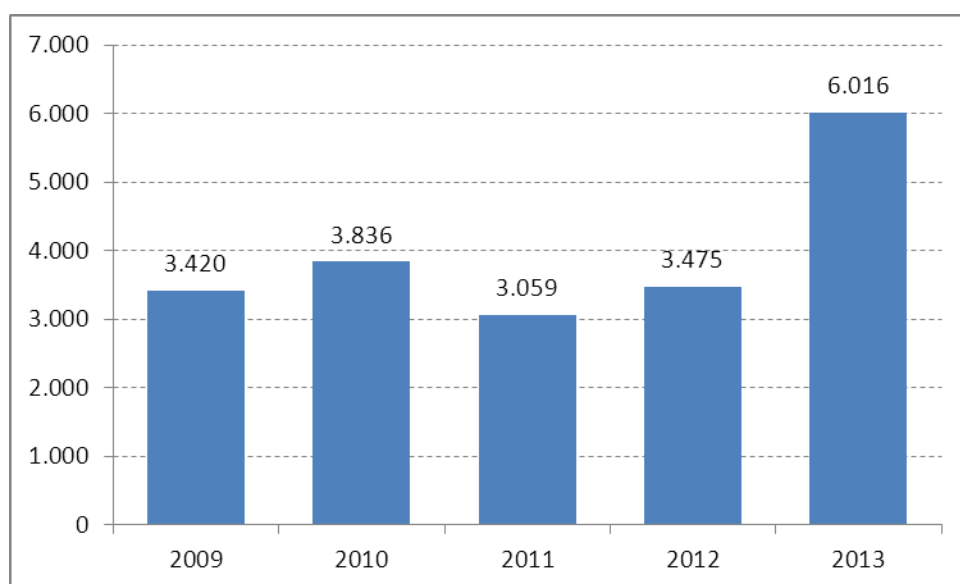
El 2013 els museus catalans acolliren 637 exposicions temporals, això indica una tendència a l'alça des de l'any 2009, si bé es dona un lleu descens per als anys 2011 i 2012. Tot i aquest increment, s'observa una tendència a fer mostres més modestes i de format més petit.

El nombre d'exposicions itinerants fa referència a les exposicions rebudes i enviades pels museus registrats catalans. Si bé la xifra de l'any 2013, amb 244 llocs d'itinerància de les exposicions, és notablement superior a la de l'any 2009, la mitjana del nombre de llocs en què s'exposa cadascuna d'aquestes només ha registrat un lleuger increment des de l'any 2010.

Taula 10. Exposicions temporals i itinerants als museus registrats a Catalunya. 2009-2013					
	2009	2010	2011	2012	2013
Exposicions temporals	549	585	536	499	637
Llocs d'itinerància de les exposicions temporals	178	220	214	183	244

D'altra banda, el préstec d'objectes del fons dels museus registrats catalans ha patit un augment molt notable amb un salt quantitatiu l'any 2013. Així, es passa de 3.420 objectes cedits l'any 2009 a 6.016 l'any 2013, la qual cosa indica un increment del 43,2 %.

Gràfic 3: Préstec d'objectes del fons entre museus. 2009-2013

- Més de 3.700 activitats programades**

En l'evolució des de l'any 2009, s'observa que els diferents museus de Catalunya han incrementat el nombre d'activitats que ofereixen al públic un 48,3 %, però que n'han reduït el nombre de sessions en aquest temps, que ha descendit un 13,5 %. Amb relació al nombre d'usuaris d'aquestes activitats, trobem un creixement continu i paral·lel a l'augment de les activitats.

Taula 11. Activitats i sessions dels museus registrats a Catalunya. 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013	Mitjana 2009 - 2013	% increment 2009-2013
Nombre activitats	2.553	2.684	2.637	3.056	3.787	2.943	48,3 %
Nombre sessions	24.359	18.142	18.965	19.410	21.078	20.391	-13,5 %
Milions d'usuaris (en milions)	1,3	1,5	1,4	1,8	2,2	1,6	69,5 %

- Augment de les publicacions de menor cost econòmic**

L'any 2013 els museus han editat una mitjana de 7,5 publicacions. Sobre els materials que editen i difonen els museus catalans s'observa un lleuger creixement des de l'any 2009, en què va ser de 7,2. La ràtio de publicacions per cada museu mostra una notable caiguda entre els anys 2011 i 2012 (6,1 i 4,2 publicacions, respectivament). Malgrat que la diferència en nombres absoluts entre el 2009 i el 2013 és notable, aquest increment queda mitigat pel fet que entre aquests anys s'han inaugurat nous museus.

Amb relació a les publicacions s'observa una diversitat de contingut rellevant. L'any 2013 gairebé la meitat de les publicacions editades són fullets, això és, material de petita envergadura. En segon lloc, trobem que els catàlegs, les guies, el material didàctic i les revistes, material amb un cost econòmic d'edició considerable, pateixen una davallada notable en el seu nombre d'edicions, sobretot a partir de l'any 2012, que podria contrastar amb un augment de fullets publicats. Això sembla indicar que l'augment de les publicacions l'any 2013 respecte de les de 2012 es deu a una major edició de materials de format i cost econòmic més reduïts.

Taula 12. Publicacions editades pels museus registrats de Catalunya. 2009-2013

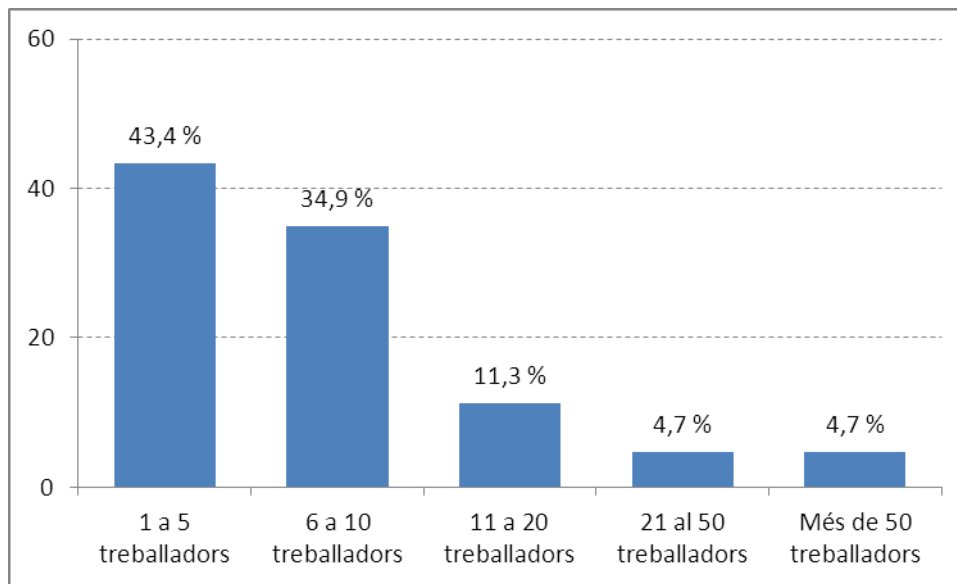
Per tipus de publicació

	2009	2010	2011	2012	2013
Guies	51	52	74	80	66
Catàlegs	107	106	83	78	65
Material didàctic	90	137	126	102	69
Revistes	198	160	103	47	52
Publicacions especialitzades	--	--	--	58	45
Total	446	455	386	365	297

- **Els museus ocupen 1.183 treballadors**

En els museus de Catalunya hi treballen un total 1.183 persones contractades amb caràcter indefinit o com a funcionàries. D'aquestes, 932 tenen una dedicació plena i 251, la tenen parcial. La majoria de museus (78,3 %) ocupen una plantilla curta d'entre 1 i 10 persones, només un 4,7 % de museus ocupen més de 50 persones i d'aquests, només un museu té una plantilla de més de 100 persones.

Gràfic 4. Museus registrats a Catalunya segons el nombre de treballadors. 2013

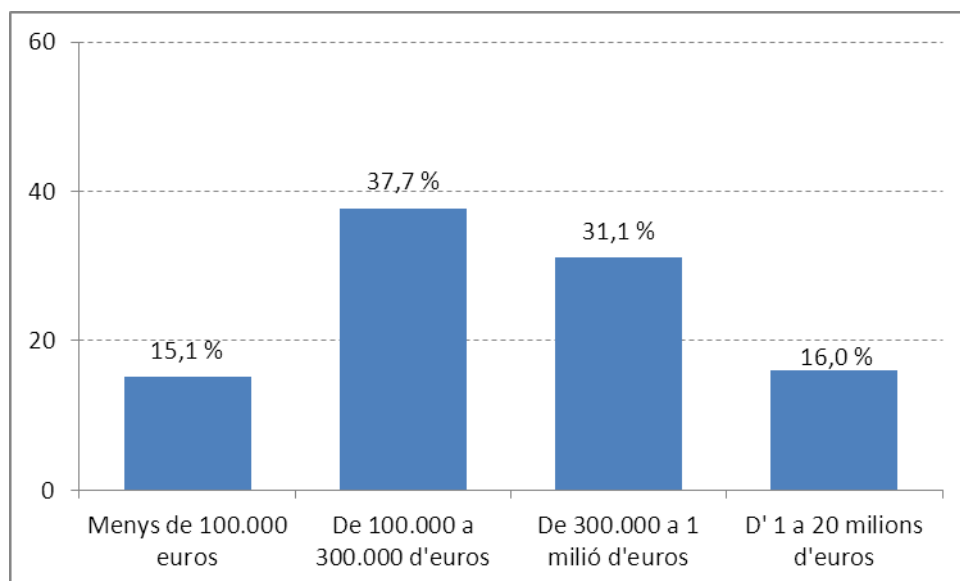

- **Més de 128 milions d'euros de pressupost anual**

La despesa dels museus per a l'any 2012 ha estat de 128,2 milions d'euros, la qual cosa representa una clara disminució del pressupost destinat a museus amb relació a l'any 2011, en què va ser de 139,6 milions d'euros. El gruix de les despeses es destina a partides de personal i de despeses corrents de béns i serveis, especialment pel que fa referència al funcionament ordinari i a les obres i manteniment dels equipaments, mentre que la major part dels ingressos provenen de la institució principal encarregada de la gestió del museu i dels ingressos propis, sobretot a través del taquillatge. Dins dels ingressos externs tenen un pes rellevant els que provenen de les subvencions.

Taula 13. Despeses i ingressos dels museus de Catalunya. 2012		
Despeses	Imports (milers d'euros)	%
Personal	47.633	37,1
Despeses corrents de béns i serveis	72.931	56,1
Despeses financeres	988	0,8
Altres	7.691	6,0
Total	128.243	100,0
Ingressos	Imports (milers d'euros)	%
Institució principal	50.584	39,5
Ingressos propis	42.461	33,2
Taquillatge	28.191	22,0
Monitoratge	618	0,5
Vendes	6.341	5,0
Altres	7.309	5,7
Ingressos externs	34.997	27,3
Convenis	1.178	1,0
Subvencions	19.919	15,6
Patrocini	2.394	1,9
Altres	11.504	9,0
Total	128.243	100,0

Aquest pressupost es distribueix de manera desigual entre els diferents museus: l'assignació més habitual (84 % dels museus) és menor del milió d'euros, tot i que més de la meitat dels museus reben menys de 300.000 euros. Per contra, 17 museus reben una assignació de més d'un milió d'euros.

Gràfic 5. % de museus registrats, segons assignació pressupostària. 2012

- Poden visitar-se una mitjana de 269 dies l'any**

L'any 2013 els museus catalans han estat oberts als visitants una mitjana de 269 dies i 1.650 hores anuals.

Pel que fa a l'accés als museus, dels 112 museus registrats, 20 són d'entrada gratuïta i 92 són de pagament. La tarifa mitjana d'entrada és de 4,4 euros, i oscil·la entre els 23 euros de l'import més alt i els 1,5 euros del més baix. El preu mitjà de les visites guiades és de 19,9 euros i el del monitoratge, això és, les visites per a grups escolars, és de 14,4 euros.

Font: Servei de Museus i Protecció de Béns Mobles
Subdirecció General d'Arxius i Museus
Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni
Generalitat de Catalunya

Data de publicació: Desembre de 2014

Edita: Gabinet Tècnic

ISSN: 2385-3255

Dipòsit legal: B 5700-2014

[Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0](#)
[No adaptada de Creative Commons](#)